

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри терапії і геріатрії
НМАПО імені П.Л.Шупика Стаднюка Леоніда Антоновича

на дисертаційну роботу Василенко Ольги Володимирівни

на тему « ФЕНОТИПИ ХРОНІЧНОЇ СЕРЦЕВОЇ НЕДОСТАТНОСТІ ЗІ
ЗБЕРЕЖЕНОЮ ФРАКЦІЄЮ ВИКИДУ ЛІВОГО ШЛУНОЧКА, КЛІНІЧНЕ ТА
ДІАГНОСТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за

спеціальністю 14.01. ІІ – Кардіологія

Актуальність теми. Одним з найактуальніших завдань сучасної кардіології залишається підвищення ефективності своєчасної діагностики хронічної серцевої недостатності (ХСН) з визначенням показів до диференційованого лікування хворих з різними її проявами, зокрема, розповсюдженого морфо-функціонального варіанту - серцевої недостатності зі збереженою фракцією викиду лівого шлуночка (СНзФВ ЛШ), що має суттєве значення для профілактики та лікування серцево-судинних захворювань, зокрема артеріальної гіпертензії (АГ) та ІХС. Запропоновані різні клінічні, інструментальні та лабораторні методи оцінки наявності і вираженості діастолічної дисфункції шлуночків, рівня навантаження на міокард, які потребують подальшого вивчення для уточнення адекватності їх використання в різних умовах, необхідності доповнення новими тестами. Особливе положення при цьому займають хворі літнього віку, в яких виявляються суттєві відмінності діагностичного і прогностичного ряду загальноживаних показників, які використовуються для оцінки вираженості ХСН та обґрунтування тактики застосування різних варіантів лікування. При цьому важливим є визначення

можливості прогнозування виживання пацієнтів та ймовірності його покращення при диференціації лікування.

Актуальність комплексних досліджень щодо уточнення, співставлення специфічності і доповнення різних діагностичних і прогностичних критеріїв ХСН у даний час особливо висока в зв'язку з широким впровадженням відповідних нових міжнародних рекомендацій за алгоритмами ЄТК (2016) та ASE/EACVI (2016). Наявні дослідження, направлені на вирішення вищевказаних питань, в Україні здебільшого фрагментарні. Це підвищує значення даної дисертаційної роботи, у якій проведено комплексне різнопланове вивчення значимості найсучасніших критеріїв діагностики в залежності від різних структурно-функціональних варіантів стану серця та судин, шлуночково-артеріального сполучення при СНЗФВ ЛШ та пошук можливостей підвищення інформативності комплексного обстеження таких пацієнтів за рахунок включення додаткових показників.

Зв'язок теми дисертації з державними або галузевими науковими програмами. Дисертаційна робота Василенко О.В. виконана, як фрагмент комплексної науково-дослідницької теми кафедри внутрішньої медицини №2 Національного медичного університету імені О.О.Богомольця МОЗ України «Нові патогенетичні підходи до діагностики серцевої недостатності зі збереженою фракцією викиду», номер державної реєстрації НДР 0116 U004320.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота базується на достатній кількості досліджень (загалом 103 пацієнтів, хворих на артеріальну гіпертензію та ІХС зі стабільною ХСН II А-Б ст. та ФВ ЛШ > 50%) з використанням комплексу сучасних загальноклінічних, інструментальних та лабораторних методів, які підібрані адекватно до поставлених завдань (ЕхоКГ з визначенням морфо-функціонального стану різних відділів серця, показників систолічної і діастолічної функції у спокої та при навантаженні, а також рівня NTproBNP імуноферментним методом; крім того, проводили аналіз пульсової хвилі за результатами апіланційної тонометрії,

розраховували ефективну артеріальну жорсткість та шлуночково-артеріальну взаємодію). Проведення детального різнопланового аналізу з використанням сучасної високоінформативної статистичної обробки матеріалу забезпечили високу обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, сприяли вирішенню поставленої мети дослідження.

Стиль і мова дисертації. Дисертація написана хорошою українською літературною мовою.

Мета та завдання роботи спрямовані на вивчення і порівняння ефективності використання нових міжнародних рекомендацій ЄТК (2016) та ASE/EACVI (2016) для комплексної оцінки ХСН у хворих з СНзФВ ЛШ з різними варіантами структурно-функціонального стану серцево-судинної системи, а також вивчення інформативності додаткових критеріїв тиску наповнення, діастолічної функції ЛШ при фізичному навантаженні для вказаного контингенту пацієнтів.

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертантом виділені фенотипи морфо-функціонального стану серцево-судинної системи у пацієнтів з СНзФВ ЛШ; вперше була обґрунтована доцільність додаткового диференційованого використання стрес тесту для уточнення наявності діастолічної дисфункції при її відсутності її ознак у спокої за загальноприйнятими критеріями; співставлена інформативність критеріїв оцінки наявності і вираженості ХСН у пацієнтів з СНзФВ ЛШ; вивчено роль порушень шлуночково-артеріальної взаємодії та факторів, які пов'язані з підвищенням рівня натріуретичного пептиду у виділеній категорії хворих при розвитку СН.

Практичне значення дослідження. Отримані в дисертаційній роботі результати дозволили доповнити і, в певній мірі, обґрунтовано спростити існуючі підходи до оцінки наявності і вираженості ХСН у виділеній категорії

пацієнтів. Насамперед, заслугою автора є обґрунтування доцільності в випадках недостатньої інформативності обстеження у спокої проводити ехокардіографічне дослідження діастолічної функції ЛШ при фізичному навантаженні.

Апробація результатів дисертації, повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій. Основні результати дисертації обговорювались на ХІХ Національному конгресі кардіологів України (Київ, 2018), Європейському конгресі з артеріальної гіпертензії (Барселона, 2018), а також на міжкафедральному засіданні Національного медичного університету імені О.О.Богомольця МОЗ України (2018).

За матеріалами роботи опубліковано 8 наукових робіт, у тому числі, 6 статей у фахових виданнях, рекомендованих МОН України і включених до міжнародних наукометричних баз, з них 1 стаття одноосібно, 2 тези доповідей у матеріалах вітчизняного та закордонного конгресів.

Оцінка змісту дисертації. Робота оформлена відповідно до сучасних вимог щодо оформлення дисертаційних робіт, методологічно спланована вірно, наукові положення та висновки базуються на достатній кількості адекватно зібраного та проаналізованого клінічного матеріалу. Кожен розділ дисертації завершується висновками, які узагальнюють основні його положення.

У вступі обґрунтовано актуальність вибраної теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, викладено наукове та практичне значення отриманих результатів та особистий внесок здобувана. Надано відомості про апробацію отриманих результатів та структуру дисертації.

Перший розділ дисертації містить аналіз сучасних даних щодо частоти і факторів, які сприяють розвитку СНзФВ ЛШ, існуючі проблеми у діагностиці у цих пацієнтів різних аспектів систолічної і діастолічної дисфункції серця, патології артерій та прогнозування ефективності лікування. На основі цього аналізу обґрунтована актуальність виконання запланованої роботи в сучасних

умовах на етапі впровадження та перевірки нових міжнародних рекомендацій щодо обстеження пацієнтів з ХСН.

Другий розділ містить інформацію про клінічну характеристику обстежених, критерії їх включення та виключення у дослідження, критерії постановки діагнозу та використані алгоритми діагностики СНзФВ ЛШ, програму і методи дослідження.

Третій розділ містить результати дослідження на виділеній групі пацієнтів гетерогенності клінічних проявів та структурно-функціонального стану різних відділів серця і артерій при розвитку СНзФВ ЛШ і можливості оцінки змін за критеріями алгоритму ЄТК (2016). При цьому виділені фенотипи СН з відповідними клінічними і функціонально-морфологічними особливостями, вивчена частота їх виявлення.

Четвертий розділ містить інформацію про результати неінвазивного дослідження тиску наповнення у обстежених хворих у спокої та при фізичному навантаженні з використанням алгоритму обстеження ASE/EACVI. Враховуючи відсутність попередніх досліджень по перевірці ефективності застосування для вказаного контингенту пацієнтів динаміки показників діастолічного наповнення ЛШ при фізичному навантаженні за умов невизначених результаті у спокої автор провела оригінальні спостереження і співставила результати з величинами інших сучасних параметрів. Показано, що включення дослідженого показника суттєво підвищує інформативність оцінки наявності і ступеня ХСН.

П'ятий розділ висвітлює дослідження артеріальної і шлуночкової жорсткості, артеріально - шлуночкового сполучення і пульсуючого навантаження на ЛШ з врахуванням ступеня його діастолічної дисфункції, ендотелій-залежної вазодилатації. Коректно проведений кореляційний аналіз дозволив виявити важливі докази зв'язків між різними параметрами, які уточнюють патогенез ХСН у обстежених хворих.

Шостий розділ містить результати дослідження змін діастолічної функції ЛШ при фізичному навантаженні та хронотропного резерву у виділеної групи хворих без чітких ознак діастолічної дисфункції в спокої. Отримані результати, проведений кореляційний аналіз свідчить про хорошу інформативність стрес-

тесту і обмежену можливість використання у пацієнтів бета-адреноблоаторів в умовах зменшеного хронотропного резерву.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів досліджень» проведений узагальнюючий аналіз отриманих даних у порівнянні з результатами відповідних попередніх досліджень.

Висновки дисертації повністю відображають проведений комплекс досліджень і відповідають поставленій меті та завданням дослідження. Практичні рекомендації чітко викладені і зрозумілі.

Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації.

Принципових зауважень до роботи немає. Разом з тим, можливо було б додатково проаналізувати ступінь зв'язку рівня НУП з величинами окремих показників діастолічної дисфункції, СН в залежності від віку, статі, наявності ФП, ниркової недостатності, які впливають на концентрацію натріуретичних пептидів. Це сприяло б поглибленню розуміння інформативності рівня НУП при діагностиці ХСН. Проте це уточнення не є суттєвим.

Було б бажано отримати відповіді автора на наступні запитання:

1). Чи не перевіряли хоча б у частини обстежених пацієнтів рівень НУП в динаміці на фоні лікування для уточнення характеру ХСН?

2). Чим можна пояснити, що у частини обстежених у спокої хворих на АГ та ІХС з ХСН II А-Б ст., частою ФП і інтенсивним лікуванням петльовими діуретиками та іншими групами препаратів не виявлено прийнятих на сьогодні ознак діастолічної дисфункції ЛШ?

Висновок: дисертаційна робота Василенко О.В. на тему «Фенотипи хронічної серцевої недостатності зі збереженою фракцією викиду лівого шлуночка. клінічне та діагностичне значення» на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук, є самостійним завершеним науковим дослідженням, в якому міститься вирішення актуального науково-практичного завдання кардіології – розширення можливостей сучасної комплексної оцінки наявності і

вираженості ХСН у хворих на АГ та ІХС з СНЗФВ ЛШ з різними варіантами структурно-функціонального стану серцево-судинної системи при використанні нових міжнародних рекомендацій ЄТК (2016) та ASE/EACVI (2016) та нових показників.

Враховуючи актуальність, новизну та практичне значення, обгрунтованість результатів та висновків, повноту висвітлення матеріалів роботи у наукових виданнях, слід вважати, що дисертаційна робота Василенко О.В. відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 із змінами, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук за спеціальністю 14.01.11 – Кардіологія.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри терапії і геріатрії

НМАПО імені П.Л.Шупика,

доктор медичних наук, професор

Стаднюк Л.А.